

Argumenteren hoort thuis in de geschiedenisles

In debat met Humanity in Action

'Jouw argumenten slaan helemaal nergens op. Iedereen mag de Holocaust ontkennen als ze dat willen. Laat ze maar lekker. Wij weten toch beter? Ik zeg één ding: wetenschappelijk bewijs! Wat is dan het punt dat wij het ontkennen van de Holocaust gaan verbieden?'

Tim Huijgen is vakdidacticus geschiedenis bij de Universitaire Lerarenopleiding van de Rijksuniversiteit Groningen en docent geschiedenis bij het H.N. Werkman College in Groningen. **Nienke Venema** is directrice van Humanity in Action Nederland. **Wibe Balt** is docent geschiedenis bij het H.N. Werkman College in Groningen.

Aan het woord is een verhitte en enigszins boze Lotte uit 5-atheneum. Haar uitspraak deed ze tijdens een debat dat in Groningen werd georganiseerd door Humanity in Action (HIA), BKB Het Campagnebureau en het H.N. Werkman College. Onder leiding van politiek verslaggeefster Wouke van Scherrenburg gingen leerlingen uit de bovenbouw van het atheneum met elkaar in debat over (botsende) fundamentele grondrechten. Aan de hand van stellingen, zoals 'Zwarte Piet is racistisch' en 'Mein Kampf mag verkocht worden in Nederland' verdedigden de leerlingen, ondersteund met zelfbedachte argumenten, hun mening over actuele onderwerpen met een historisch tintje.

Argumenten zoeken

Voorafgaand aan het debat moesten leerlingen, in de les en thuis, onderzoek verrichten voor het vinden van argumenten voor de debatstellingen. Bij de verschillende maatschappijvakken werd, onder leiding van een docent, volop geoefend in het argumenteren. Leerlingen leerden dat argumenten op feiten en bewijs gebaseerd dienen te zijn en dat leerlingen oog moeten hebben voor het weerleggen van tegenargumenten. Uit onderzoek blijkt dat deze twee elementen vaak worden vergeten. In de lessen voor het debat werd bovendien de indrukwekkende film *Just People* bekeken. Deze film gaat over de vraag of onafhankelijke beslissingen over goed en kwaad onder grote groepsdruk wel mogelijk zijn. Dit wordt geïllustreerd met schokkende voorbeelden, zoals de Holocaust tijdens de Tweede Wereldoorlog, het experiment van Milgram (elektrische schokken toedienen aan mensen die je niet ziet) en de burgeroorlogen in Rwanda en op

de Balkan. Samen met het oefenen in argumenteren en het onderzoek moest dit ervoor zorgen dat de leerlingen helemaal klaar waren voor het grote debat.

Leerlingen, docenten en organisatoren waren razend enthousiast over het project en het debat was een groot succes. De vraag is echter of leren argumenteren wel een taak is voor geschiedenisdocenten. Hoort het niet meer thuis bij vakken als Nederlands, maatschappijleer of filosofie? Wij vinden van niet. Toch wordt er door geschiedenisdocenten vaak geen expliciete aandacht aan besteed. In de bestaande lesmethodes bestaat dit hiaat ook. Vaak biedt de tekst geen ruimte voor nuance en worden (primaire) bronnen niet gebruikt als onderbouwing van de tekst. Deze marginale aandacht voor argumenteren is jammerlijk en zonde, want juist in het geschiedenisonderwijs is het van groot belang.

Breder doel

In het geschiedenisonderwijs herkent iedere docent het: een leerling heeft een vraag bijna goed beantwoord, maar er deugt iets niet in de argumentatie. Weg maximale score.

Leerlingen hebben grote problemen met het beargumenteren van hun uitspraken, terwijl dit toch een belangrijke voorwaarde is voor het bereiken van historisch denken en redeneren. Niet voor niets is in het eindexamenprogramma voor havo en vwo opgenomen dat leerlingen uitspraken over het verleden moeten ondersteunen met behulp van argumenten. Leerlingen moeten alleen wel weten hoe ze dit moeten doen.

Door middel van het beschreven project hopen wij dat leerlingen hun antwoorden op toetsvragen ondersteunen met argumenten gebaseerd op bewijs en rekening houden met tegenargumenten. In onze ogen moet argumenteren echter een breder doel dienen. We willen namelijk ook dat onze leerlingen opgevoed worden als zelfstandige en kritische burgers die kunnen participeren in een democratische en multiculturele samenleving. Het aanleren van het juist kunnen argumenteren met respect voor andere meningen en opvattingen is hiervoor noodzakelijk.

Hardop denken

In samenwerking met vakken als Nederlands, filosofie en maatschappijleer kan erg veel winst worden behaald in het aanleren van de vaardigheid argumenteren. Het in dit artikel beschreven project is hiervan een goed voorbeeld. Maak vaak gebruik van hardop denken. Zet leerlingen aan het werk met een opdracht en laat ze hun redeneringen luid weergeven. Kijk waar leerlingen de mist ingaan en help ze met het voltooien van hun argumentatie.

Laat leerlingen bovendien bij de bestudering van leerteksten en tekstuele bronnen ook eens kijken naar de taal, vorm en functie in plaats van alleen de inhoud. Educatieve uitgeverijen moeten kritisch bekijken in hoeverre hun lesmethodes slagen in het creëren van een *argumentative historical discourse*, zoals de auteur Caroline Coffin dit noemt. In dit soort teksten is wel ruimte voor nuance en zijn verhaallijnen gebaseerd op verschillende (primaire) bronnen. Docenten zouden teksten en bronnen ook moeten scannen op deze criteria. Met dit artikel hopen wij de discussie aan te zwengelen over de rol van argumenteren in het geschiedenisonderwijs. Wij breken hier graag een lans voor. Niet alleen kan het zorgen voor hogere toetsresultaten, maar het draagt ook bij aan de sociale bagage van onze leerlingen. We zien graag dat onze leerlingen goed en fout kunnen onderscheiden en maatschappelijk bewust zijn. De vraag blijft of we hieruit ook niet meer legitimering van ons vak moeten halen. Of laten we dit over aan maatschappijleer en filosofie? ■

Humanity In Action

Humanity In Action (HIA) is een internationale stichting die de betrokkenheid van een nieuwe generatie bij diversiteit en mensenrechten wil vergroten. Haar kernactiviteit is een jaarlijks terugkerend internationaal zomerprogramma over minderheden in Nederland. Met *HIA on tour*, een landelijke debattenreeks, probeert ze sinds kort haar bereik te vergroten. *HIA on Tour* is begonnen in Rotterdam, Nijmegen en Groningen, en zal volgend jaar hopelijk verder het land in trekken. In de middag is telkens op een middelbare school en debat, waarna 's avonds een openbaar debat wordt gehouden met twee indrukwekkende sprekers. Telkens staat het spanningsveld tussen vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst en het verbod op discriminatie centraal. Voor meer informatie zie: www.humanityinaction.org.

Bronnen

- C. Coffin (2006). *Learning the language of school history: the role of linguistics in mapping the writing demands of the secondary school curriculum*. Journal of Curriculum Studies, 38 (4), pp. 413–429.
- C. Coffin (2006). *Historical discourse: the language of time, cause and evaluation*. Continuum Discourse. UK: Continuum.
- D. Kuhn (1991). *The skills of argument*. Cambridge: Cambridge University Press.
- J. van Drie en C. van Boxtel. (2008). *Historical reasoning: towards a framework for analyzing students' reasoning about the past*. Educational Psychology Review, 20(2), pp. 87–110.
- De film *Just People* is online beschikbaar: www.humanityinaction.org/pages/189-just-people